

державних інноваційних проектів не менший за 1% доходів Державного бюджету України; 3) впровадити жорстку систему моніторингу реалізації інноваційних проектів, які здійснюються за участі держави; 4) створити дієві інститути розвитку, на кшталт Банку розвитку, які б могли забезпечити синергію державного та приватного капіталу у розбудові інноваційної держави.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності на 2011-2021 роки» від 08.09.2011 № 3715-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
2. Постанова КМУ «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012-2016 роки» №294 від 12 березня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/294-2012-%D0%BF>.
3. Постанова КМУ «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017-2021 роки» №1056 від 28 грудня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1056-2016-%D0%BF>.
4. Високотехнологічні виробництва: від методології оцінки до піднесення в Україні: монографія / О. Б. Саліхова; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – С. 228.
5. Перелік діючих інноваційних проектів, що включені до державного реєстру / Міністерство освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>.

УДК 338.242.4

ЖАЛІЛО Я. А.,

д.е.н., с.н.с., провідний науковий співробітник,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ЩОДО РОЛІ НБУ У ФОРМУВАННІ ЗАСАД «ЕКОНОМІКИ ЗРОСТАННЯ» У СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Нагальність завдання формування в Україні «економіки зростання», яка спроможна забезпечити тривалий період високих темпів приросту національної економіки, вимагає мобілізації на реалізацію цього завдання усіх сегментів економічної політики. Політика НБУ як вельми впливовий чинник не може бути нейтральною щодо цього завдання.

Згідно Основних засад грошово-кредитної політики України на 2017 р. та середньострокову перспективу, пріоритетна ціль грошово-кредитної політики полягає в зниженні інфляції до рівня однозначного показника та утримання її на такому рівні в середньостроковій перспективі, а монетарним режимом для забезпечення пріоритетної цілі є інфляційне таргетування (ІТ). Основними засадами визначено, що НБУ досягатиме встановленої цілі щодо інфляції насамперед шляхом коригування ключової процентної ставки – процентної ставки за операціями регулювання ліквідності, які мають найбільший вплив на стан грошово-кредитного ринку. Тому при визначенні макроекономічного ефекту політики ІТ в умовах економіки, яка одночасно потребує макроекономічної стабільності, динамічного зростання та структурної модернізації, важливо враховувати макроекономічну «ціну» заходів антиінфляційного регулювання, яка визначається насамперед чутливістю грошово-кредитної системи до процентних важелів управління, а національної економіки загалом – до регуляторних сигналів, що надходять з боку процентних інструментів.

Українській економіці наразі притаманна низка особливостей, які відчутно деформують регуляторну дієвість процентної політики.

По-перше, через значний рівень демонетизації кредити часто – не засіб розвитку, а спосіб виживання. Тому між підвищенням ставки та гальмуванням кредитування – значний лаг, в рамках якого подорожчання кредиту транслюється на ціну товару. По-друге, вартість кредитів значною мірою визначається структурними ризиками позичальників. Тому зниження ставки та зростання кредитування також мають лаг, в рамках якого зниження ставки перетікає в доходи на спекулятивному сегменті кредитування. По-третє, інфляція в Україні має значний структурний вимір, обумовлений високою витратністю, локальними дефіцитами в умовах монополізації ринків, відставанням продуктивності від міжнародних аналогів тощо. Тому зниження інфляції до запланованого Нацбанком таргету у 5% з 2019 р. вимагатиме активізувати монетарні обмеження, що блокуватиме структурні зміни та заморожуватиме стагнаційний статус української економіки.

По-четверте, курсові очікування традиційно відіграють значну роль у формуванні інфляційних очікувань. У разі, якщо режим ІТ вестиме до гальмування зростання, НБУ розраховує на компенсаційний ефект девальвації гривні. Проте девальвація генеруватиме інфляційні очікування, які знову доведеться гасити подальшими монетарними обмеженнями – виникає самовідтворювана стагнація економіки.

По-п'яте, відмова від курсового регулювання та зростання попиту на інвестиційний імпорт, який може зрости в разі пом'якшення процентної політики, може породити надмірні девальваційні очікування, які транслюватимуться в зростання інфляції. Тоді ймовірним є підняття процентних ставок, яке спроможне припинити зростання капітальних інвестицій.

По-шосте, вплив процентного регулювання на інфляційні показники в Україні досить непевний. Так, значне зростання інфляції у 2014-2015 рр. відбувалося на фоні падіння як споживчого кредитування, так і кредитування юридичних осіб, а зростання капітальних інвестицій у 2016 р. відбувалося за майже нульової динаміки кредитування та зниження частки банківських кредитів серед джерел фінансування інвестицій.

Отже, низка суперечливих впливів свідчить про значний ризик утворення політикою НТ Нацбанку України своєрідної «депресивної спіралі», яка циклічно посилюватиме гальмівний вплив монетарної політики на економічну динаміку. З нашої точки зору, вихід з ситуації, що складається, полягає у розробці системи структурно-інституційних змін, які мають посилити регульованість економіки грошово-кредитними засобами та *сумісність* останніх з цілями економічного зростання. Серед іншого, йдеться про наступне:

1. Формування засобів впливу інструментами банківського регулювання на спрямування кредитних ресурсів комерційних банків: вдосконалення механізмів рефінансування комерційних банків шляхом запровадження диференційованих ставок та умов надання кредитів; формування податкових стимулів для комерційних банків, які здійснюють кредитування інвестиційних проектів, пов'язаних із освоєнням нових технологій та інвестицій, енергозбереженням тощо; надання державних гарантій комерційним банкам, які здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів; запровадження механізмів державного страхування довгострокових кредитів, в тому числі кредитів, виданих малим підприємствам; розвиток програм довгострокового кредитування індивідуальних інвестицій, зокрема - підвищення енергоефективності житла, освіти, житлове будівництво; сприяння розвитку кредитних бюро, рейтингових агенцій, створення Державного реєстру кредитних історій тощо.

2. Виокремлення спеціалізованих банків, що впливатиме на трансмісійні механізми: створення мережі спеціалізованих банків із застосуванням щодо них диференційованих регуляторних вимог, які враховують закономірності відтворення об'єкта кредитування; формування Державного банку розвитку як спеціалізованого фінансового інституту розвитку, який діє на засадах, визначених для Національних промоційних банків, що діють в європейському просторі.

3. Координація зусиль антиінфляційної політики та курсової стабілізації між НБУ та Урядом, зміщення на Уряд ваги інституційних інструментів цієї політики: розроблення і впровадження у співпраці з органами регіональної та місцевої влади заходів щодо розбудови оптової логістики та роздрібно-торгівельної мережі для досягнення рівномірності доступу до торговельних мереж; сприяння поширенню маркетингової інформації, рівному доступу до

неї усіх учасників ринку; перегляд інструментів виявлення антиконкурентної поведінки, переорієнтація з протидії концентрації на протидію проявам недобросовісної конкуренції; контроль над економічною обґрунтованістю тарифоутворення у сферах природних монополій (ЖКГ, енергетика, транспорт); включення до пріоритетів державного інвестування проектів енергозбереження, які спроможні знизити собівартість тарифів на послуги транспорту та ЖКГ; поширення практики використання державних закупівель та товарних інтервенцій для регулювання цін на соціально чутливих ринках.

4. Координація з урядом регуляторних вимог щодо діяльності державних банків з огляду на їхні стратегічні функції: розширення завдання націоналізованого Приватбанку за межі оздоровлення з наступною приватизацією; залучення державних банків до фінансування пріоритетних антикризових заходів та першочергових цілей розвитку.

УДК 338.246.2

ЖЕЛЮК Т. Л.,

д.е.н., професор кафедри менеджменту та публічного управління,

БРЕЧКО О. В.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту, обліку і аналізу,

Тернопільський національний економічний університет

ПРОГРАМНІ МЕХАНІЗМИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ГУМАНІТАРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В основі гуманітарного потенціалу національної економіки лежить людський, культурний, інформаційний, інтелектуальний, економічний, фізичний капітал, розвиваючий і підтримуючий який держава забезпечує структурні перетворення та гармонійний розвиток суспільства. Світовий досвід та практика розвинутих країн свідчать про посилення ролі програмно-планових інструментів державного регулятивного впливу в розвитку гуманітарного потенціалу загалом та його складових зокрема, серед яких сфера фізичного виховання та спорту, які формують здорову та щасливу націю. Згідно з дослідженнями Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти України люди, які хоча б один раз на тиждень займаються спортом, відчують себе більш щасливими. Таке хобі не тільки допомагає зміцнювати здоров'я та тримати себе у відмінній фізичній формі, а й сприяє виділенню гормону щастя і радості – ендорфіну. Кожен п'ятий з опитаних вважає себе дуже щасливим, а кожен другий – просто щасливим. Для решти діє правило: менше спорту в житті – менше щастя. Як виявилось, найбільш «нешасними» відчують себе не ті, хто зовсім забув про спорт, а ті, хто навантажує себе фізично 1-2 рази на місяць. Кожен четвертий